

РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

КОНЦЕПЦІЯ ПРОМИСЛОВОГО РОЗВИТКУ У ЕКОНОМІЧНІЙ ДОКТРИНІ ДЖ. КЕЙНСА

THE CONCEPT OF INDUSTRIAL DEVELOPMENT IN THE ECONOMIC DOCTRINE J. KEYNES

УДК 338.45.01

<https://doi.org/10.32843/bses.59-1>

Видобора В.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри
загальної економічної теорії
та економічної політики
Одеський національний економічний
університет

Vydobora Volodymyr

Odessa National University of Economics

У статті досліджено концептуальні основи промислового розвитку у економічній доктрині Дж. Кейнса, показано їх характеристики. Досліджено моделі й методи державного управління промисловим розвитком економіки в умовах кризових явищ. Здійснено аналіз аргументів опонентів Дж. Кейнса, перспектив розвитку його ідей у наукових дослідженнях його послідовників, показано закономірності у характеристиці кейнсіанських ідей щодо промислового розвитку економіки й оцінювання перспектив їх застосування у сучасних економічних умовах в Україні у контексті глобалізації світової економіки, неконтрольованого збільшення безробіття й падіння промислового виробництва, особливостей зміни ефективного попиту, що перш за все залежить від динаміки споживання та інвестування. Визначено та обґрунтовано основні перспективи адаптації концептуальних підходів до сучасної промислової політики України у економічній доктрині Дж. Кейнса.

Ключові слова: кейнсіанство, лібералізм, промислова політика, економічна доктрина, світова економічна криза.

В статье исследованы концептуальные основы промышленного развития в эконо-

мической доктрине Дж. Кейнса, показана их характеристика. Исследованы модели и методы государственного управления промышленным развитием экономики в условиях кризисных явлений. Осуществлен анализ аргументов оппонентов Дж. Кейнса, перспектив развития его идей в научных исследованиях его последователей, показаны закономерности в характеристике кейнсианских идей по промышленному развитию экономики и оценивание перспектив их применения в современных экономических условиях в Украине в контексте глобализации мировой экономики, неконтролируемого роста безработицы и падения промышленного производства, особенностей изменения эффективного спроса, что прежде всего зависит от динамики потребления и инвестирования. Определены и обоснованы основные перспективы адаптации концептуальных подходов к современной промышленной политике Украины в экономической доктрине Дж. Кейнса.

Ключевые слова: кейнсианство, либерализм, промышленная политика, экономическая доктрина, мировой экономической кризис.

The article examines the conceptual foundations of industrial development in the economic doctrine of J. Keynes, shows their characteristics. The models and methods of state management of industrial policy in the conditions of crisis phenomena are investigated. The analysis of the arguments of the opponents of J. Keynes, the prospects for the development of his ideas in scientific research of his followers, shows the regularities in the characteristics of Keynesian ideas about industrial development and the assessment of the prospects for their application in modern economic conditions in Ukraine in the context of the globalization of the world economy. Prospects for adapting conceptual approaches to industrial development in the economic doctrine of J. Keynes are determined. The concept of industrial policy in the economic doctrine of J. Keynes is to state the cyclical turns of the economy that lead to crises, a panacea for which the scientist considered the influence of the state on the balance of economic conditions, where real and monetary income depend on employment in the economy. An important tool of the state in industrial policy, J. Keynes considered the choice of units of measurement of the economy and its analysis of use in terms of national income, stock of real capital and the general level of prices. Industrial policy in the concept of J. Keynes is to some extent "socialized" when, in particular with the growth of employment, expected consumption will increase, but to a lesser extent than effective demand, because the growth rate of consumption, in his opinion, always lags behind the growth rate of income formed a scientist's vision of the planning of the industrial sector and active state regulation of the economy in general. The analysis of the arguments of the opponents of J. Keynes, the prospects for the development of his ideas in the scientific research of his followers, shows the regularities in the characteristics of Keynesian ideas on the industrial development of the economy and the assessment of the prospects for their application in modern economic conditions in Ukraine in the context of the globalization of the world economy, uncontrolled growth of unemployment and decline industrial production, the characteristics of changes in effective demand, primarily depends on the dynamics of consumption and investment, and the like. However, in our opinion, in modern geoeconomic conditions, given the presence of global economic changes, the Keynesian concept can be transformed in the context of planned-indicative anti-crisis model, which can be applied in global crisis economic post-pandemic processes, which is the prospect of further research.

Key words: Keynesianism, liberalism, industrial policy, economic doctrine, world economic crisis.

Постановка проблеми. Економіко-теоретичні дослідження свідчать про те, що ставлення до концептуальних ідей Дж. Кейнса завжди було різним навіть з урахуванням відповідних позитивних результатів застосування його ідей на практиці під час подолання наслідків світових економічних криз. Різноманітні економічні школи й течії, починаючи

з австрійської, сформували цілий напрям антикейнсіанських підходів, що демонструється навіть у сучасних макроекономічних дослідженнях. Водночас на підтримку його доктринальних позицій у розвинених країнах ухвалювались окремі закони (про посилення зайнятості у США або про примусову картелізацію у Німеччині тощо), які докорінно

змінювали економічні процеси у промисловому секторі, а вплив держави на промислову політику у країнах, які застосовували кейнсіанську концепцію, ставав визначальним. Варто зазначити, що в умовах очевидних постпандемічних кризових явищ нової актуальності набуває переосмислення теоретико-економічних підходів Дж. Кейнса до промислового розвитку економіки, що у XX столітті неодноразово демонструвала свої позитивні наслідки у різних економіках світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретична спадщина Дж. Кейнса у сфері промислового розвитку економіки стала фокусом уваги значної кількості дослідників як в Україні, так і поза її межами з огляду на актуальність інструментів економічного регулювання. У роботах таких дослідників, як Б.В. Буркинський, Д.А. Ісаченко, В.М. Лисюк, О.М. Мозговий, М.В. Руденко, К.І. Ткач, Г.О. Шамборовський, відображено основні постулати Дж. Кейнса щодо державного регулювання економіки, розкрито дискусійні аспекти опонентів кейнсіанства, наведено практику застосування кейнсіанської економічної ідеології в управлінні промисловим розвитком економіки в окремих країнах. Водночас нові умови світових кризових явищ, пов'язані з наслідками світової пандемії, викликані поширенням вірусу COVID-19, не засвідчили дослідницького імпульсу в аналізі ідей Дж. Кейнса щодо перспектив їх застосування у посткризових заходах стосовно промислової політики України.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження основних концептуальних підходів до промислового розвитку в економічній доктрині Дж. Кейнса. Завданням статті є визначення закономірностей у характеристиці кейнсіанських ідей щодо промислового розвитку економіки, осмислення перспектив їх застосування у сучасних економічних умовах в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фундаментальні теоретичні ідеї Дж. Кейнса базувались не тільки на наукових дослідженнях вченого, але й на достатньо системному досвіді державного управління економічними процесами. Зокрема, у 1929 році Дж. Кейнс був призначений членом англійського урядового Комітету з фінансів і промисловості, саме тоді, коли крах на американській фондовій біржі вже сповістив про початок найглибшої в історії капіталізму світової економічної кризи. У тому ж році він займає пост голови Економічної Ради при уряді з проблем безробіття. У цей час виходить двотомна робота «Трактат про гроші» (1930 рік), у якій узагальнювалися його погляди на функціонування грошової системи капіталізму. У цей період Дж. Кейнс доходить остаточного висновку про те, що вся економічна теорія, а не тільки її грошові аспекти потребує кардинального оновлення: необхідно було привести теорію у відповідність із новими економічними реаліями,

що характеризують капіталізм XX століття. Отже, народжується задум «Загальної теорії зайнятості, відсотка і грошей», яку він публікує у 1936 році [1, с. 47]. Саме у цій роботі були закладені основи нової теорії, що обґрунтувала необхідність державного втручання в економіку й вибір основних інструментів її регулювання. Він показав, що економічне зростання залежить від структури суспільного продукту, що рівновага може бути досягнута навіть за неповної зайнятості, що корисно досліджувати типові явища, які складаються з масових прагнень та дій учасників економічних процесів. Отже, Дж. Кейнс дійшов висновку, що капіталістичну економіку необхідно регулювати. Він виявив ті параметри економічної системи, які мають стати об'єктом такого регулювання, і висунув способи цього регулювання, завдяки чому концепція промислового розвитку у економічній доктрині Дж. Кейнса увійшла до історії економічної думки під назвою «Кейнсіанська революція» [2, с. 163].

На відміну від класичної економічної школи (А. Сміт та Д. Рікардо), макроекономічна теорія Дж.М. Кейнса заперечує саморегулювання ринкової капіталістичної економіки. Основна ідея теорії полягає в тому, що система ринкових економічних відносин не є досконалою і саморегулюючою, що максимально можливу зайнятість та економічне зростання може забезпечити лише активне втручання держави в економіку. Причина такої екстраполяції від класичної економічної школи, на погляд Є. Барщевського, полягала у настанні Великої депресії 1929–1933 років та провальної економічної політики адміністрації американського президента Г. Гувера, котра базувалась на основних постулатах класичної школи: невтручання держави в економічні процеси та віра в саморегулюваність ринку. У роботі «Загальна теорія зайнятості, відсотка і грошей» Дж.М. Кейнс розглядав стимулювання сукупного попиту як один із головних чинників зростання виробництва. Саме попит, на його погляд, є вирішальним інструментом у стимулюванні розвитку виробництва. Згідно з теорією Дж. Кейнса, важливо знайти важіль розвитку всього суспільного попиту, а саме попиту на промислові і споживчі товари та попиту на інвестиційні товари, тому що сукупний попит – це сума споживчих витрат та інвестицій. Таким чином, якщо сукупний попит більший від пропозиції, тоді «працюють» стимули росту виробництва. Згідно з Дж. Кейнсом, основними компонентами сукупного попиту є споживання, інвестиції та державні витрати (сучасний інститут макроекономіки визначає ще четвертий елемент сукупного попиту, яким є чистий експорт, тобто різницю між вартістю експорту та імпорту). До основних факторів, що впливають на зростання сукупного попиту, варто віднести схильність до споживання, очікувану прибутковість та перевагу ліквідності [3, с. 180].

Основним пунктом загальної теорії Дж. Кейнса стало положення про те, що ринкова (капіталістична) економіка не має здатності до гнучкого та оперативного саморегулювання. Стандартні умови її функціонування на практиці не забезпечують відсутність безробіття та умов для нарощування обсягу промислового виробництва. Більш того, економіка схильна до значних коливань через вплив на поведінку споживачів психологічних мотивів заощадження та інвестування. Відповідно, ці коливання ведуть до падіння випуску промислової продукції та зростання безробіття, а номінальний рівень заробітної плати не є достатньо гнучким для самостійної адаптації до кон'юнктури ринку [4, с. 153].

Квінтесенцією концепції промислової політики у «Загальній теорії зайнятості, відсотка і грошей» Дж. Кейнса вчені, наприклад К.І. Ткач, визначають так звану соціалізацію інвестицій [5, с. 18]. Дж. Кейнс показував обмеженість грошового регулювання, щоб підвести до ідеї соціалізації інвестицій як до кінцевого результату досліджень.

Концептуальний внесок Дж. Кейнса в економічну науку та управління економічними процесами полягає в тому, що він відбив у науковій формі нову епоху в розвитку економіки, пов'язану з формуванням нового механізму її функціонування – переходом до змішаної економіки. Дж. Кейнс сам спростував односторонній підхід до форм регулювання промислового розвитку економіки за принципом «або ринок, або держава». Величезною науковою заслугою Дж. Кейнса є те, що він став економістом «реального життя». Дж. Кейнс писав, що «класична теорія являє собою модельного, як ми хотіли б, щоб суспільство функціонувало, але припускати, що воно і справді так функціонує, – значить, залишати без уваги дійсні труднощі» [1, с. 114]. Такий підхід простежується протягом усіх досліджень Дж. Кейнса. Цей вихідний пункт Дж. Кейнса є, на погляд дослідників, критерієм розмежування кейнсіанської та антикейнсіанської теорії і політики [6, с. 59].

Дж. Кейнс наголошував на тому, що промисловий розвиток економіки може перебувати у стадії своєрідного анабіозу та заниженого випуску промислової продукції, що негативно впливає на експорт, а також хронічного безробіття, оскільки заробітна плата й ціни є нееластичними щодо використання капіталу й праці, а через відсутність повної інформації в економічних суб'єктів ринок діє недосконало. Вихід із цього становища вчений вбачав у державному втручанні в ринкові відносини задля підвищення сукупного попиту. Метою такого втручання була рівновага доходу й платіжного балансу, однак пріоритетним вважалося забезпечення повної зайнятості [7, с. 163]. Як справедливо констатує Г.О. Шамборовський, тривалий спад виробництва й відсутність очікуваної елас-

тичності цін забезпечував аргументи на користь кейнсіанського пояснення причин порушення зовнішньої і внутрішньої рівноваги. У пізніших кейнсіанських моделях механізм вирівнювання платіжного балансу визначався змінами доходу й грошової маси. Кейнсіанська теорія передбачала активне втручання держави в економіку, а доцільними інструментами втручання мали бути важелі бюджетно-податкового та грошово-кредитного регулювання. Державне макроекономічне регулювання, засноване на союзі бізнесу й політики, виявилось більш ефективним механізмом подолання Великої депресії, ніж приватна ініціатива споживачів та підприємців. Інтенсивний розвиток інформаційних технологій в кінці минулого століття дав змогу урядам і корпораціям збирати та обробляти дані з неймовірною до цього часу швидкістю. Це дало також потужний поштовх для розвитку глобального ринку. Супутниковий та оптоволоконний зв'язок здійснив революційний перелом у передачі даних та започаткував «інформаційну еру». Дж. Кейнс одним з перших усвідомив, що держава має набагато більший обсяг інформації порівняно з окремим індивідом, і стверджував, що це дає їй право втручатися у ринкові відносини, тому логічно, що рішення й дії щодо подолання наслідків кризи слід приймати також державі [8, с. 37].

Інший прикладний аспект кейнсіанської концепції промислової політики сформулював Д.А. Ісаченко, наголошуючи на тому, що концепція промислового розвитку у економічній доктрині Дж. Кейнса знаходить своє практичне втілення в умовах депресивного стану економіки, коли застосовувалась кейнсіанська модель, що припускає використання такого механізму, як збільшення державних витрат, що викликають численні мультиплікативні ефекти, невід'ємною ланкою яких була активізація попиту, зокрема споживчого. Чинником, що стримує розвиток малого промислового підприємництва, є обмежений попит населення через низькі доходи, а також через те, що він значно зорієнтований на імпортні товари [9, с. 69].

Суттєвою перевагою кейнсіанської концепції є той факт, що впливає з визнання об'єктивного характеру регулярних економічних криз, який полягає в розробленні дієвої антикризової промислової політики, перевіреної практикою відновлення економіки в період Великої депресії 1930-х років і, що так само важливо, подальшим економічним ростом. З точки зору факторів росту промислова політика Ф. Рузвельта, зрештою, спиралась на стимулювання попиту, а не пропозиції («економіку попиту»), до якої традиційно закликають неокласики, що відповідало новаторським ідеям і рекомендаціям школи Дж. Кейнса. При цьому антикризова політика будувалась з умовою активізації ролі держави в промисловій сфері, особливо в інвестиціях промислового сектору [10, с. 7].

Ще до виходу «Загальної теорії...» англійський економіст у відкритому листі американському президентові Ф. Рузвельту, опублікованому в грудні 1933 року в газеті "New York Times", виклав сутність своєї теорії: «Я надаю надзвичайне значення зростанню національної купівельної спроможності на основі державних витрат, що фінансуються позиками, а не за рахунок оподаткування поточних доходів» [11].

Саме модель державного регулювання всіх економічних процесів Дж. Кейнса переконливо доводила свою ефективність з 30-х років ХХ століття та у період відновлення світової економіки після Другої світової війни аж до початку 70-х років ХХ століття. Погіршення умов економічної діяльності на тлі нафтової кризи 1973 року вимагало все більшого втручання держави в економіку, привело до виникнення певних течій лібералізації економіки (Ф. Хайек, М. Фрідман). Основною позицією стало те, що «одержавлення» економіки мало наслідком все більше зростання державних витрат, зокрема в рамках економічної діяльності суб'єктів господарювання, покладання на державу витрат, пов'язаних з реалізацією соціальних функцій, що, на думку економістів цієї школи, приводило, зрештою, до зміни функцій держави від «арбітра» й регулятора макро-економічних пропорцій до гравця на різних ринках, що володіє при цьому адміністративним ресурсом, що підриває основи конкуренції [12, с. 72].

Немає нічого дивного, що ця об'єктивна необхідність підхоплюється сучасною економічною наукою й відображається як у кейнсіанському, так і в неокласичному підходах до аналізу промислового розвитку. При цьому йдеться саме про двополюсну, а не просто про двосторонню концепцію промислової політики. На погляд К.І. Ткача, головна її ідея полягає у необхідності концентрації зусиль промислової політики саме на полюсах: з одного боку, у галузях з максимальним усупільненням виробництва, а з іншого боку, у сфері максимального рівня реального усупільнення праці [13, с. 183].

Якщо Дж. Кейнс писав про соціалізацію інвестицій, то його опонент Е. Хансен заміняє це державними видатками, що призначені забезпечити «споживчу базу». Водночас заслугою Е. Хансена є введення в кейнсіанську теорію поняття автономних інвестицій. Синтез цих підходів, зокрема ідеї соціалізації інвестицій Дж. Кейнса та ідеї автономних інвестицій Е. Хансена, уможливилує їхній симбіоз у вигляді ідеї соціалізації автономних (тобто інноваційних) інвестицій. У цьому аспекті погоджуємось із К.І. Ткачом у тому, що така, заснована на синтезі, постановка проблеми є надзвичайно актуальною для України, яка перебуває сьогодні перед вибором інноваційно-інвестиційної моделі промислового розвитку в умовах, коли приватний бізнес аж ніяк не проявляє необхідного інтересу до інноваційних інвестицій [14, с. 372].

Важлива різниця між поглядами Дж. Кейнса і неокласиків полягає в тому, що Дж. Кейнс переніс центр тяжкості з цінових і грошових факторів на промисловий розвиток економіки, знайшовши механізми, які призводять до недосконалості ринкового саморегулювання, що визначає доцільність і необхідність державного регулювання економіки. Переважно завдяки рецептам Дж. Кейнса західні країни змогли подолати економічну кризу, головним чином завдяки ним було досягнуто економічне зростання 50–60-х років ХХ століття. Увесь світ визнає, що всі післявоєнні досягнення західного суспільства до середини 70-х років ХХ століття пов'язані з практичною реалізацією теоретичних положень Дж. Кейнса, його рецептів. Основним логічним висновком Дж. Кейнса є неефективність "laisser faire", тобто вільного ринку. Термін "laisser faire" вперше обґрунтований у роботах економістів класичної школи, а саме політекономії (зокрема, у праці А. Сміта «Дослідження про природу і причини багатства народів», втім, термін був введений не самим А. Смітом, і, судячи з його ставлення до Навігаційних актів і закону про лихварство, можемо сказати, що догматистом у цьому питанні він не був). Існує значна ймовірність такого розвитку подій, коли нарощування капіталу за рахунок споживання приводить до неминучої втрати нормою процента регулюючої функції, неконтрольованого збільшення безробіття й падіння промислового виробництва. Суспільства повинні контролювати схильність до споживання й норму процента, а не дотримуватися "laisser faire" [1, с. 306]. Дж. Кейнс відзначав, що проблема недоспоживання не є новою, на неї звертали увагу з XVI століття, тому підтримуємо думку вчених [15, с. 95] про те, що незрозумілим є ігнорування сучасними економістами гострої проблеми недоспоживання в перехідних економіках і в країнах з новою ринковою економікою.

Подальшого розвитку ідеї Дж. Кейнса набули у працях американських економістів Р. Харрода, П. Самуельсона, Е. Хансена, які обґрунтували ідею зумовленості економічних циклів процесом взаємодії між рухом національного доходу, споживанням і нагромадженням капіталу, зокрема особливостями зміни ефективного попиту, що передусім залежить від динаміки споживання та інвестування. Головними засобами держави щодо антициклічного регулювання економіки в їхній концепції є бюджетне регулювання й активна кредитна політика [16, с. 226].

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, концептуальні положення промислового розвитку в економічній доктрині Дж. Кейнса представлені на основі осмислення динаміки циклічних обертів економіки, що безпосередньо впливають зміни економічного потенціалу від зростання до

кризових явищ. У період кризи промисловий розвиток економіки пропонувалося забезпечити шляхом здійснення впливу держави на баланс економічних умов, де реальний і грошовий доходи залежать від рівня зайнятості в економіці. Одним з головних індикаторів питомої ваги державного впливу на цей процес Дж. Кейнс вважав одиниці виміру економіки й використання цих показників для аналізу динаміки національного доходу, запасу реального капіталу й загального рівня цін. У економічній концепції Дж. Кейнса представлено взаємозалежність економічних показників і соціальних процесів, де мультиплікативний ефект економіки досягається за рахунок забезпечення соціальної зайнятості, що активізує споживання й водночас виробничі процеси. Отже, промисловий розвиток економіки у такому баченні певною мірою «соціалізується», коли, зокрема, під час зростання зайнятості очікуване споживання збільшуватиметься, але меншою мірою, ніж ефективний попит, бо темпи зростання споживання, на його думку, завжди відстають від темпів зростання доходів, з чого сформувалося бачення вченого щодо плановості промислового сектору й активного державного регулювання економіки загалом. Проте, на наш погляд, у сучасних гео економічних умовах з огляду на наявність глобальних економічних змін кейнсіанська концепція може бути трансформована у контексті планово-індикативної антикризової моделі, котра за рахунок системності може бути застосована у глобальних кризових економічних постпандемічних процесах, що виступає перспективами подальших досліджень.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег. Санкт-Петербург. Москва : Гелиос Арв, 2015. 352 с.
2. Руденко М.В., Жижко Н.С. Джон Мейнард Кейнс та його «загальна теорія зайнятості, відсотка та грошей». *Вісник КДПУ імені Михайла Остроградського*. 2008. Вип. 1 (48). Ч. 1. С. 163–166.
3. Барщевський Є. Кейнсіанська парадигма макроекономічного розвитку держави на прикладі подолання рівня безробіття в Німеччині в 1933–1939 рр. *Дослідження міжнародної економіки* : збірник наукових праць. № 1 (66). Київ : ІСЕМВ НАН України, 2011. С. 178–189.
4. Афанасьев М.П. «Общая теория» Дж.М. Кейнса: истоки и будущее (к 75-летию со дня первой публикации). *Научно-исследовательский финансовый институт*. 2011. № 1. С. 151–156.
5. Ткач К.І. Кейнсіанська концепція промислового розвитку та її значення для України. *Економіка та держава*. 2008. № 8 (68). С. 17–20.
6. Сидорович А.В. Кейнсіанская и антикейнсіанская политики в свете современного кризиса. *Современная российская экономика: кейнсіанский вариант выхода из стагнации* : сборник тезисов

Международной научной конференции / под ред. А.А. Пороховского, К.А. Хубиева, С.В. Кайманова. Москва : Экономический факультет МГУ имени М.В. Ломоносова, 2017. С. 59–60.

7. Беляев О.В., Бебело А.М. Економічна політика. Москва : Діба ; Київ : КНЕУ, 2004. 287 с.
8. Шамборовський Г.О. Розвиток кейнсіанства та відродження лібералізму в ХХ ст. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 16. С. 36–39.
9. Ісаченко Д.А., Буркінський Б.В., Лисюк В.М. та ін. Стратегія розвитку промислового комплексу регіону (орієнтири, ресурси, обмеження). Одеса : ІПРЕД НАН України, 2008. 321 с.
10. Рязанов В.Т. Кейнсіанская экономическая теория и политика: возможности и ограничения на современном этапе. *Вестник Санкт-Петербургского университета. Серия 5. Экономика*. 2016. Вып. 2. С. 3–26. DOI: 10.21638/11701/spbu05.2016.201.
11. Keynes J.M. An Open Letter to President Roosevelt. URL: <http://newdeal.feri.org/misc/keynes2.htm> (дата звернення: 10.11.2020).
12. Карлик А.Е., Широков С.Н., Аль-Саббаг Нур Файез Саид Тенденции реализации промышленной политики в российской экономике. *Вопросы экономики и права*. 2015. № 7. С. 72–80.
13. Ткач К.І. Методологічні проблеми наукового обґрунтування промислової політики. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2009. Вип. 36. С. 180–184.
14. Ткач К.І. Економічні засади промислової політики в трансформаційній економіці України. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2007. Вип. 25. С. 370–375.
15. Мозговий О.М., Мусієць Б.Р. Державне регулювання товарно-грошових відносин: теоретичні основи. *Економіка і організація управління*. 2016. № 4 (24). С. 92–99.
16. Скиба М.В. Теоретичні аспекти державного управління структурно-інноваційними зрушеннями в економіці. *Вісник НАДУ*. 2005. № 1. С. 224–230.

REFERENCES:

1. Kejnys Dzh.M. (2015) *Obshhaja teoryja zanjatosti, procenta y denegh* [General theory of employment, interest and money]. Saint Petersburg. Moscow: Helios Arv. (in Russian)
2. Rudenko M.V., Zhyzhko N.S. (2008) Dzhon Mejnard Kejnys ta joghho "zaghaljna teoriija zajnjatosti, vid-sotka ta ghroshej" [John Maynard Keynes and his "general theory of employment, interest and money"]. *Visnyk KDPU for Mykhajla Ostroghradsjkogho*. no. 1 (48), vol. 1, pp. 163–166.
3. Barshchevsky E. (2011) *Kejnсийansjka paradyghma makroekonomichnogho rozvytku derzhavy na prykladі podolannja rivnja bezrobittja v Nimechchyni v 1933–1939 rr.* [Keynesian paradigm of macroeconomic development of the state on the example of overcoming the unemployment rate in Germany in 1933–1939]. *Studies of International Economics: Coll. Science pr.* Kyev: ISEMV NAS of Ukraine, no. 1 (66), pp. 178–189.
4. Afanasj'ev M.P. (2011) "Obshhaja teoryja" Dzh. M. Kejnса: ystoky y budushhnostj (k 75-letyju so dnja pervoj publykacyy). [J.M. Keynes's "General Theory":

Origins and Future (to the 75th Anniversary of the First Publication)]. *Financial journal / Financial Research Institute*, no. 1, pp. 151 – 156.

5. Tkach K.I. (2008) Kejniansjka koncepcija promyslovogho rozvytku ta jiji znachennja dlja Ukrajiny. [Keynesian concept of industrial development and its significance for Ukraine]. *Economy and state*, no. 8 (68), pp. 17–20.

6. Sydorovych A.V. (2017) Kejnysjanskaja i antykejnysjanskaja polityky v svete sovremennogho kryzysa. [Keynesian and anti-Keynesian policies in the light of the current crisis]. International Scientific Conference “Modern Russian Economy: Keynesian version of the way out of stagnation”: a collection of theses (ed. A.A. Porokhovskij, K.A. Khubieva, S.V. Kaimanakov). Moscow: Faculty of Economics, M.V. Lomonosov Moscow State University Lomonosova. P. 59–60. (in Russian)

7. Bjelajev O.V. (2004) *Ekonomichna polityka* [Economic policy] Kyiv: KNEU. (in Ukrainian)

8. Shamborovskij Gh.O. (2013) Rozvytok kejniansstva ta vidrodzhennja liberalizmu v XX st. [The development of Keynesianism and the revival of liberalism in the XX century]. *Investments: practice and experience*, no. 16, pp. 36–39.

9. Strateghija rozvytku promyslovogho kompleksu rehionu (orijentyry, resursy, obmezhenja) (2008) *Strategy of development of the industrial complex of the region (landmarks, resources, restrictions)*. (Isachenko D.A., Burkin'sky B.V., Lysyuk V.M. etc). Odessa: IPREED NAS of Ukraine. (in Ukrainian)

10. Ryazanov V.T. (2016). Kejnysjanskaja ekonomyčeskaja teoryja y polityka: vozmožnomy y ogh-

ranyčenyja na sovremennom etape [Keynesian economic theory and politics: opportunities and limitations at the present stage]. *Vestn. St. Petersburg. un-that. Ser. 5. Economy*. Issue 2, pp. 3–26.

11. Keynes J.M. An Open Letter to President Roosevelt. Available at: <http://newdeal.feri.org/misc/keynes2.htm>. (accessed 10 November 2020).

12. Karlik A.E., Shirokov S.N. (2015) Alj-Sabbagh Nur Faj'ez Sayd Tendencyy realizacyy promyshlennoj polityky v rossijskoj ekonomyke [Al-Sabbagh Nur Fayeze Said Trends in the implementation of industrial policy in the Russian economy]. *Economic and legal issues*, no. 7, pp. 72–80.

13. Tkach K.I. (2009) Metodologichni problemy naukovoğho obgruntuvannja promyslovoji polityky [Methodological problems of scientific substantiation of industrial policy]. *Bulletin of socio-economic research: coll. Science. Odessa Ave.* vol. 36, pp. 180–184.

14. Tkach K.I. (2007) Ekonomichni zasady promyslovoji polityky v transformacijnij ekonomici Ukrajiny. [Economic principles of industrial policy in the transformational economy of Ukraine]. *Bulletin of socio-economic research: coll. Science*, vol. 25, pp. 370–375.

15. Mozgovi O.M., Musiets B.R. (2016) Derzhavne rehuljuvannja tovarno-ghroshovykh vidnosyn: teoretyčni osnovy. [State regulation of commodity-money relations: theoretical foundations]. *Economics and organization of management*, no. 4 (24), pp. 92–99.

16. Skiba M.V. (2005) Teoretyčni aspekty derzhavnogho upravlinnja strukturno-innovacijnymy zrušennjamy v ekonomici [Theoretical aspects of public management of structural and innovative changes in the economy]. *NAPA Bulletin*, no. 1, pp. 224–230.